

מסורת הש"ס

(א) לקמן מז: [ב"בא לגז.].

הנהגות הב"ח

(א) גב' אי הכי לימא שמואל הכי ואם לא אמר שאני אוכל כך ושאיני טועם כך אסור אפילו בהנאה אלא הכי אתמר כ"ל ומיבא אלא ומיבא אין נמחק: (ב) רש"י ד"ה שניין אסורין. דכיון דאמר גמי שאני אוכל: (ג) ד"ה כגון דמפרש בהדיא: (ד) ד"ה אלא הכי וכו' צר מינא מודר אמי שניהן אסורין מודרני ממך הוא אסור:

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה איא הכי איתמר בו' בלומר גמבי אסורין לך ומשבע שכל וכן נפסקו שופטים ז' ב הספק אשר לוקח לך:

פירוש הרא"ש

אבל מודרני בסך לחדויה שניהם אסורין. דמשמע מודרני ממך מליהנות לך וגם הנאמי מודרני לך שלא תהיה ממני ח"י צדלני ממך מכל וכל שלי שלי ושלך שלי. והא דקתני בגמירא מודרני ממך ה"ו אסור ולא קתני הכי אלו אסורין אגב דכני למתני בסיפא שאני אוכל כך כו' ה"ו אסור והיו מני לנאשויי דכפשי לך ח"ה לימא שמואל ואם אמר מודרני ממך ואסורין דמיקשי לר' יוסי: הא אמר מודרני הימך. דלא מפרש כלום ודאי מכלה מילתא מדרי ואסור אפי' בהנאה: ח"ה לימא שמואל הכי. למא ליה אפושז למימריה כולי האי לימא הכי אמר שמואל ואם לא אמר שאני אוכל כך דלא אמר אלא מודרני הימך אסור אפילו בהנאה: אלא הכי אסמר. אמר שמואל טעמא דאמר שאני אוכל לך דכיון דאמר בפירוש אכילה אסור אכל לא אמר בפירוש אכילה לא אסור למיכל מדדייה דדילמא הא דאמר מודר אני ממך אדיבוריה קאמר דלא מישמעני בהדיא אכל לא למיכל מיניה וכן כי אמר מופרשני ממך דלא אמר שאני אוכל דדילמא ממשא ומתן קא פריש מיניה מרוחקני ממך נמי דלא ליקרע בארבע אמות דליה משמע ולא דמדרי מאכילתו: לימא

אכל אמר מודרני הימך לחוד. דלא אמר שאני אוכל לך: שניהן אסורין. דכיון דאמר (י) שאני אוכל לך משמע דאסר נפשיה בלגד שאינו אוכל מחצירו אכל כי אמר מודרני הימך סתם משמע דמדרי נמי חצריה מיניה מכל וכל: סגן. צפ' השותפין (לקמן מז): הריני עליך

רש"י

כל כנויי פרק ראשון נדרים

דאמר ר' יוסי צר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין. נראה צעניי דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממך ומנכסך הילכך כיון דבכלל אני הוו נכסים על כרחיך חצירו גמי אסור צו דאי לא נכסים לאו צני אתהנויי מחצירו נינהו: סגן הריני עליך

אבל אמר מודרני הימך לחודיה שניהן אסורין כי הא דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין (ב) תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל מדיר לא כגון דפריש ואת עלי לא את עלי חרם הנודר אסור אבל מודר לא כגון דפריש ואנא עלך לא אבל סתמא מאי שניהן אסורים הא מדקתני סיפא הריני עליך ואת עלי שניהן אסורין הדין הוא דשניהם אסורין הא סתמא הוא אסור וחברו מותר אלא הכי אתמר דר' יוסי בר' חנינא מודר אני לך שניהם אסורין מודרני הימך הוא אסור וחברו מותר והא מתניתין דקתני הימך ואוקימנא למתניתין לשמואל בכולן עד שיאמר שאני טועם לך ושאיני אוכל לך הוא דאסור וחברו מותר אבל במודרני הימך שניהם אסורין אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאיני טועם לך הוא דאין הוא אסור אלא באכילה הא מודרני במך אסור אפילו בהנאה אי הכי לימא שמואל הכי ואם לא אמר (א) אלא שאני אוכל לך ושאיני טועם לך אין אסור אלא באכילה אלא הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאיני טועם לך הוא דאסור אבל אמר מודרני הימך לא משמע דאמר אסור מאי טעמא מודר אני ממך "לא משתעינא בהדך משמע מופרשני במך דלא עבידנא עמך מושא ומתן משמע מורחקני ממך דלא קאימנא בר' אמות דילך משמע לימא

הוא ליה לשמואל לסתומי תנא בהדיא דהיינו הימך ולומר דשניהם אסורין. כך נראה צעניי: אלא מעיקרא דשמואל הכי אסמר וכו' אכל מודרני ממך אסור אפילו בהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות הויין ידיים ומשום הכי אסור אפילו בהנאה: הכי גרסינן אי הכי לימא

שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה. כלומר היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוא ליה לפרושז ולמימר הכי. וצדין הוא דלעיל נמי כי קאמריין דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוא ליה לנאשויי הכי אלא דעדיפא מינה קאשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה. ואיכא נוסחא אחרתנא הכא ולא מחוורא: אלא הכי אסמר טעמא דאמר וכו'. כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא דכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע דאמר אסור דהוּו להו

לא אע"ג דאי לא פריש מרייחו אסריי מכל מקום עיקר הלשון משמע לאסור נכסיו על חצירו אלא שאנו מפרשים לחומרא לאסור גם נכסי חצירו עליו הילכך אהני האי דפריש ואת עלי לא שלא נחמיר עליו אכל אי פריש ואני עליך לא לא אהני למסור הלשון שאסר כבר נכסיו על חצירו: את עלי חרם הנודר אסור. אכל מודר מותר וה"נ הוא לן להחמיר את והנאנק עלי חרם: מדקא תני סיפא הריני עליך ואת עלי שניהם אסורים הא סתמא בו'. ולא שייך הכא לפרש טעמא דפריש ואת עלי לא אינו עליך לא הא סתמא נעשה כאומר הריני עליך ואת עלי משום דמתניתין לא קתני ואת עלי לא אלא דמפרש לה הכי: והא בתנ"י בסך קתני. תחלה פריך מתניתין לר' יוסי צר חנינא ושני והדר חו פריך לשמואל ח"ה לימא שמואל הכי וכו' לא אמר אלא שאני אוכל לך שאני טועם לך אין אסור אלא באכילה כך נמצאת הגירסא בספרים ואינה מכוונת דהא לא תחא לנאשועינן עיקר מילתיה דשמואל [אלא] לנאשועינן דבמודרני ממך לחודיה אסור אפי' בהנאה ועוד דמשמע טעמא דלא אמר אלא שאני אוכל לחודיה דאין אסור אלא באכילה הא אמר בהדיא מודרני ממך אסור אפי' בהנאה והא לימא דליתו אסור בהנאה עד שיאמר מודרני הימך נראה דהכי גרסי' ואם לא אמר שמואל דלא מיתסר מוכיח לזו יותר מלהא ולא היו יד מלגלג אסר במודרני ממך אסור הגאה מכלל דלמי"ד הויין ידיים פי' מלגלג אסר במודרני ממך אסור הגאה מכלל דלמי"ד הויין ידיים אסור בהנאה ומותר לדבר אלמא יותר היו הוכחה לאסור הגאה מלאסור דבור: הגאה דהא תבר הכי אמר ליה רב פפא לאבאי לימא קסבר שמואל ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים פי' מלגלג אסר במודרני ממך אסור הגאה מכלל דלמי"ד הויין ידיים אסור בהנאה ומותר לדבר אלמא יותר היו הוכחה לאסור הגאה מלאסור דבור:

ה.

ר"ן

יח א מיי פ"א מהל' מדרים הל' כג סגג לאוין רמז טו"ש"ע יו"ד סי' רו ספ"י א ב וע"ש:

עין משפט

נר מצוה

יח א מיי פ"א מהל' מדרים הל' כג סגג לאוין רמז טו"ש"ע יו"ד סי' רו ספ"י א ב וע"ש:

מוסף רש"י

הריני עליך חרם. נכסי יאני עליך חרם (לקמן מז). המודר אסור. מי שהוטל עליו הנדר אסור ליהנות מזה שנדר הנדר, דה"ק ממוני עליך הקדש (ביצה לט.). אכל המדיר מותר (לקמן מז). הרי את עלי חרם. הכי קאמר ליה הכי ממוןך עלי כסתם חרמים שהן לבקח היתר, הלכך הנודר אסור ליהנות משל המודר, דכתיב לא יחל דבור, ורשאי הוא לאסור עצמו כממון חברו (ביצה לט.). לא משמע דאמר אסור. לא משמע אסור אכילה, כלומר בודאי, דלמנא לא משתעינא בהדך משמע (ראמ"ה בשמח).

תוספות

תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל לא הפדיר. ולשמואל דאמר מודרני ממך משמע מרייחו הכי נמי ימנא הריני עליך חרם משמע הריני על ממוןך חרם וגם מדיר נמי ליחסר ומשני דפריש ואת עלי לא ועתה פריך הרי את עלי חרם אסור ומודר מותר ואמאי לימא דה"ק הרי את עלי וממוני חרם ואסור גס מודר: אלא אי איתביר דרבי יוסי בר חנינא הב איתביר מודר אני בסך הוא אסור וחביריו בותר. מימא מאי תחא לנאשעינא הא מנא בגמירא הכי וי"ל דלשמעי' דמודרני ממך לא משמע מודר ממוני אע"ג דהריני חרם ר"ל מודר ממוני זה לא אמר הכי: והא בתנ"י דבסך תנן. כלומר אכתי [קשה] דשמואל קאמר דאמר דשניהם אסורים:אלא שמואל הכי איתביר טעמא דאיתביר שאני אוכל והואדאי'אסוראלא באכילה. דלשנא דלסור במתני' משמע ליה אסור בהנאה ולא בהנאה אכל מודרני ממך אסור בהנאה וכו"ק שמואל וכו'ן אסור בהנאה עד שיאמר שאני טועם לך: אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני טועם לך אסור אפילו בהנאה. כלומר היכי קאמר שמואל עד שניא שמואל וכו' אכל מודרני ממך אסור אפילו בהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות הויין ידיים ומשום הכי אסור אפילו בהנאה: הכי גרסינן אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה. כלומר היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוא ליה לפרושז ולמימר הכי. וצדין הוא דלעיל נמי כי קאמריין דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוא ליה לנאשויי הכי אלא דעדיפא מינה קאשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה. ואיכא נוסחא אחרתנא הכא ולא מחוורא: אלא הכי אסמר טעמא דאמר וכו'. כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא דכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע דאמר אסור דהוּו להו

באכילה ולא בהנאה אכל מודרני ממך אסור בהנאה וכו"ק שמואל וכו'ן אסור בהנאה עד שיאמר שאני טועם לך: אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני טועם לך אסור אפילו בהנאה. כלומר היכי קאמר שמואל עד שניא שמואל וכו' אכל מודרני ממך אסור אפילו בהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות הויין ידיים ומשום הכי אסור אפילו בהנאה: הכי גרסינן אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה. כלומר היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוא ליה לפרושז ולמימר הכי. וצדין הוא דלעיל נמי כי קאמריין דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוא ליה לנאשויי הכי אלא דעדיפא מינה קאשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה. ואיכא נוסחא אחרתנא הכא ולא מחוורא: אלא הכי אסמר טעמא דאמר וכו'. כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא דכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע דאמר אסור דהוּו להו

לא אע"ג דאי לא פריש מרייחו אסריי מכל מקום עיקר הלשון משמע לאסור נכסיו על חצירו אלא שאנו מפרשים לחומרא לאסור גם נכסי חצירו עליו הילכך אהני האי דפריש ואת עלי לא שלא נחמיר עליו אכל אי פריש ואני עליך לא לא אהני למסור הלשון שאסר כבר נכסיו על חצירו: את עלי חרם הנודר אסור. אכל מודר מותר וה"נ הוא לן להחמיר את והנאנק עלי חרם: מדקא תני סיפא הריני עליך ואת עלי שניהם אסורים הא סתמא בו'. ולא שייך הכא לפרש טעמא דפריש ואת עלי לא אינו עליך לא הא סתמא נעשה כאומר הריני עליך ואת עלי משום דמתניתין לא קתני ואת עלי לא אלא דמפרש לה הכי: והא בתנ"י בסך קתני. תחלה פריך מתניתין לר' יוסי צר חנינא ושני והדר חו פריך לשמואל ח"ה לימא שמואל הכי וכו' לא אמר אלא שאני אוכל לך שאני טועם לך אין אסור אלא באכילה כך נמצאת הגירסא בספרים ואינה מכוונת דהא לא תחא לנאשועינן עיקר מילתיה דשמואל [אלא] לנאשועינן דבמודרני ממך לחודיה אסור אפי' בהנאה ועוד דמשמע טעמא דלא אמר אלא שאני אוכל לחודיה דאין אסור אלא באכילה הא אמר בהדיא מודרני ממך אסור אפי' בהנאה והא לימא דליתו אסור בהנאה עד שיאמר מודרני הימך נראה דהכי גרסי' ואם לא אמר שמואל דלא מיתסר מוכיח לזו יותר מלהא ולא היו יד מלגלג אסר במודרני ממך אסור הגאה מכלל דלמי"ד הויין ידיים פי' מלגלג אסר במודרני ממך אסור הגאה מכלל דלמי"ד הויין ידיים אסור בהנאה ומותר לדבר אלמא יותר היו הוכחה לאסור הגאה מלאסור דבור: הגאה דהא תבר הכי אמר ליה רב פפא לאבאי לימא קסבר שמואל ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים פי' מלגלג אסר במודרני ממך אסור הגאה מכלל דלמי"ד הויין ידיים אסור בהנאה ומותר לדבר אלמא יותר היו הוכחה לאסור הגאה מלאסור דבור: